Kirjallinen kysymys
koulutussopimuksessa tehtävästä palkattomasta työstä

Eduskunnan puhemiehelle

Ammatilliseen koulutukseen kuuluvan työpaikalla tapahtuvan oppimisen tarkoituksena on antaa opiskelijalle käytännön osaamista ja valmiuksia työelämään. Koulutussopimus on yksi työpaikalla tapahtuvan oppimisen järjestämisen muodoista, mutta sen soveltamiseen liittyy haasteita ja epäselvyyksiä, joihin nykyinen lainsäädäntö ei kaikilta osin anna riittävän selkeitä vastauksia.

Esimerkiksi Yle uutisoi 16.11.2026 tapauksesta, jossa opiskelija on työskennellyt kirjastossa koulutussopimuksella noin puolentoista vuoden ajan neljänä päivänä viikossa ilman palkkaa. Opiskelijan tehtäviin on kuulunut mm. asiakaspalvelua, hyllytystä, kokoelmatyötä ja tapahtumien järjestämistä. Hän on kertonut kokevansa tekevänsä pitkälti samoja tehtäviä kuin palkatut työntekijät. Tilanteen kerrotaan aiheuttaneen hänelle myös taloudellista ahdinkoa ja uupumusta.

Ylen haastatteleman opetus- ja kulttuuriministeriön edustajan mukaan puolentoista vuoden koulutussopimus on pitkä aika ja kyseisessä tilanteessa olisi ollut perusteltua tarjota opiskelijalle palkallista oppisopimuskoulutusta. Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL:n asiantuntija puolestaan nostaa esiin lainsäädännön puutteet: koulutussopimukselle ei ole säädetty enimmäiskestoa eikä laissa ole määritelty, missä vaiheessa koulutussopimus tulisi muuttaa palkalliseksi oppisopimukseksi.

Nykyisen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa opiskelija ei ole työsuhteessa eikä hänelle makseta palkkaa. Opiskelijaa ei tulisi kuitenkaan käyttää työpaikan oman työvoiman korvaajana. On kuitenkin epäselvää, miten nykyinen järjestelmä tosiasiallisesti turvaa opiskelijan aseman ja estää koulutussopimusten käyttämisen palkattoman työvoiman lähteenä.

Ei ole tarkoituksenmukaista, että opiskelija voi tehdä kuukausia tai jopa vuosia säännöllistä työtä työpaikalla ilman palkkaa tilanteessa, jossa hänen työpanoksensa hyödyttää työnantajaa ja tehtävät vastaavat olennaisilta osin palkattujen työntekijöiden tehtäviä. Koulutuksen tarkoituksena tulee olla osaamisen hankkiminen, ei työnantajan työvoimakustannusten pienentäminen. Opiskelijan ei myöskään pitäisi joutua taloudellisesti kohtuuttomaan asemaan siksi, että hän haluaa hankkia itselleen ammatin ja päästä työelämään.

Koulutussopimuksen kestoa, työtehtävien sisältöä ja opiskelijan tosiasiallista asemaa työpaikalla tulisi arvioida nykyistä tarkemmin. Erityisesti pitkissä koulutussopimuksissa olisi oltava velvollisuus arvioida, onko koulutussopimuksen jatkaminen enää tarkoituksenmukaista vai tulisiko opiskelijan siirtyä palkalliseen oppisopimukseen tai työsuhteeseen.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus selvittää mahdollisuutta säätää koulutussopimuksille lakisääteinen enimmäiskesto tai rajoittaa niiden yhtäjaksoista jatkamista samassa työpaikassa ja

millä konkreettisilla toimilla hallitus aikoo varmistaa, ettei koulutussopimusopiskelijoita käytetä korvaamaan palkattua työvoimaa?

Helsingissä 16.11.2026

_____

Pia Lohikoski [Vasemmistoliitto]